

LIETUVOS RESPUBLIKOS
EUROPOS POLITINIŲ PARTIJŲ IR EUROPOS POLITINIŲ FONDŲ ĮSTATYMO
IR LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSIOSIOS RINKIMŲ KOMISIJOS ĮSTATYMO
NR. IX-985 2, 3 STRAIPSNIŲ IR ĮSTATYMO PRIEDO PAKEITIMO
ĮSTATYMO PROJEKTŲ
AIŠKINAMASIS RAŠTAS

1. Įstatymų projektų rengimą paskatinusios priežastys, įstatymų projektų tikslai ir uždaviniai

Lietuvos Respublikos Europos politinių partijų ir Europos politinių fondų įstatymo projektas (toliau – Europos politinių partijų ir fondų įstatymo projektas) ir Lietuvos Respublikos vyriausiosios rinkimų komisijos įstatymo Nr. IX-985 2, 3 straipsnių ir Įstatymo priedo pakeitimo įstatymo projektas (Vyriausiosios rinkimų komisijos įstatymo projektas) (toliau kartu – įstatymų projektai) parengti siekiant pasirengti taikyti 2014 m. spalio 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos Reglamentą (ES, Euratomas) Nr. 1141/2014 dėl Europos politinių partijų ir Europos politinių fondų statuto ir finansavimo (toliau – Reglamentas).

Europos Sąjungos sutarties 10 straipsnyje ir Pagrindinių teisių chartijoje 12 straipsnyje pripažįstamas labai svarbus Europos lygmens politinių partijų vaidmuo formuojant europiečių politinį sąmoningumą ir padedant Sąjungos piliečiams išreikšti politinę valią. Europos partijos – svarbios demokratijos stiprinimo proceso dalyvės, nes joms suteikiama išskirtinė galimybė užmegzti ryšius su piliečiais ir sumažinti nacionalinio bei europinio politinio lygmens atotrūkį. Plėtodamos tarpvalstybinį politinį dialogą, šios partijos padeda formuoti Europos viešąją erdvę.

Vadovaujantis Reglamento nuostatomis, Europos politinės partijos ir su jomis susiję Europos politiniai fondai, pageidaujantys įgyti Europos teisinį statusą ir gauti finansavimą iš Europos Sąjungos bendrojo biudžeto, turi laikytis tam tikrų principų ir tenkinti tam tikras sąlygas. Pirmiausia, Europos politinės partijos ir Europos politiniai fondai, veikdami visoje Europos Sąjungoje, turi laikytis teisinės valstybės, laisvės, demokratijos, lygybės principų. Antra, tokie juridiniai asmenys turi būti atstovaujami nustatytame skaičiuje valstybių narių, taip pat jie negali siekti pelno. Pažymėtina ir tai, kad Europos politinės partijos ir Europos politiniai fondai privalo gerbti vertybes, kuriomis grindžiama Europos Sąjungos veikla, taip pat turi atitikti aukštus vidaus demokratijos, valdymo, atskaitomybės ir skaidrumo standartus ir turi būti užregistruoti Europos politinių partijų ir Europos politinių fondų registre. Atkreiptinas dėmesys, kad Europos lygmens politinių partijų nariais gali būti valstybių narių nacionalinės ir regioninės partijos ir pavieniai piliečiai. Europos politinėms partijoms ir Europos politiniams fondams suteikus Europos teisinį statusą, jiems bus užtikrinamas veiksnumas ir pripažinimas visose valstybėse narėse. Tačiau jiems nebus suteikiama teisė siūlyti kandidatų dalyvauti nacionaliniuose ar Europos Parlamento rinkimuose ir referendumų kampanijose.

Europos politinių partijų ir Europos politinių fondų veikla reglamentuojama Reglamentu, o klausimai, kuriems Reglamentas netaikomas, turi būti reglamentuojami Europos politinių partijų ir fondų įstatymu bei kitais Lietuvos Respublikos teisės aktais. Reglamente nustatyti pagrindiniai Europos politinių partijų ir Europos politinių fondų steigimui ir statutui keliami reikalavimai, jų registravimo sąlygos, Europos politinių partijų ir fondų institucijos ir Europos politinių partijų ir fondų registro steigimas, taip pat Europos teisinio subjektiškumo įgijimas ir jo galiojimo pabaiga, finansavimo sąlygos, kontrolės ir sankcijų taisyklės.

Reglamentas suteikia teisę Europos politinės partijos ir Europos politinio fondo buveinės valstybei narei taikyti kitus arba papildomus reikalavimus nei nustatyti Reglamente, pavyzdžiui, dėl jų organizavimo ir statuto, tačiau su sąlyga, kad tokios nuostatos neprieštarauja Reglamentui.

Europos politinių partijų ir Europos politinių fondų Europos teisinis subjektiškumas įgyjamas arba nutraukiamas laikantis reikalavimų ir procedūrų, kuriais siekiama apsaugoti valstybės narės, Europos politinės partijos ar Europos politinio fondo ir bet kurių atitinkamų trečiųjų šalių interesus.

Pažymėtina, kad nuo 2017 m. sausio 1 d., įsigaliojus Reglamento nuostatomis, Europos politinių partijų ir Europos politinių fondų registre užregistruota 10 Europos politinių partijų, kurių buveinė yra Belgijoje, Olandijoje arba Prancūzijoje (*Europos liaudies partija*, kurios nariais yra Tėvynės sąjungos – Lietuvos krikščionių demokratų atstovai – Europos Parlamento nariai, *Europos socialistų partija*, kurios nariais yra Lietuvos socialdemokratų partijos atstovai – Europos Parlamento nariai, *Liberalų ir demokratų aljansas už Europą*, į kurią įeina Darbo partija ir Lietuvos Respublikos liberalų sąjūdis, *Europos žaliųjų partija*, *Laisvos Europos aljansas* ir kitos).

Įstatymų projektų tikslas – užtikrinti Reglamento nuostatų tinkamą įgyvendinimą Lietuvos Respublikoje.

2. Įstatymų projektų iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai

Įstatymų projektų iniciatorius – Teisingumo ministerija. Įstatymų projektus parengė Teisingumo ministerijos Teisinių institucijų grupės (grupės vadovė Jolita Sinkevičiūtė, tel. 266 2993, el. paštas jolita.sinkeviciute@tm.lt) patarėja Žana Jerochovienė (tel. 266 2913, el. paštas zana.jerochoviene@tm.lt).

3. Dabartinis teisinis įstatymų projektų aptartų teisinių santykių reglamentavimas

Šiuo metu Lietuvos Respublikoje galiojantys teisės aktai tokių teisinių formų kaip Europos politinė partija ar Europos politinis fondas nenumato ir jų nereglementuoja.

Vadovaujantis Reglamento nuostatomis, įsigaliojus Reglamentui dvidešimtą dieną po jo paskelbimo Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje, tai yra 2014 m. lapkričio 24 dieną, 2003 m. lapkričio 4 d. Europos Parlamento ir Tarybos Reglamentas (EB) Nr. 2004/2003 dėl reglamentų, reglamentuojančių Europos politines partijas, ir šių partijų finansavimo taisyklių buvo panaikintas.

4. Siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir laukiami teigiami rezultatai

Didinant Europos politinių partijų ir Europos politinių fondų matomumą, pripažinimą, veiksmingumą, skaidrumą ir atskaitomybę visose Europos Sąjungos valstybėse narėse, įstatymų projektais siekiama užtikrinti Reglamento tinkamą įgyvendinimą Lietuvos Respublikoje. Neįgyvendinus Reglamento, Europos Komisija gali pradėti Europos Sąjungos teisės pažeidimo procedūrą ir paskirti Lietuvai baudą. Pažymėtina, kad Latvija savo teisiniu reglamentavimu užtikrina Reglamento nuostatų įgyvendinimą nuo Reglamento įsigaliojimo, Lenkija – nuo 2018 metų pabaigos.

Reglamento nuostatų visa apimtimi be Lietuvos Respublikos įstatymų keitimų įgyvendinti negalima, kadangi atsiranda visiškai naujos teisinės formos juridiniai asmenys – Europos politinė partija ir Europos politinis fondas, kurių šiuo metu Lietuvos Respublikoje galiojantys teisės aktai nenumato ir nereglementuoja. Pažymėtina, kad užtikrinant Europos Sąjungos Tarybos reglamento dėl Europos bendrovės (SE) statuto taikymą, Lietuvos Respublikos Seimas dar 2004 m. balandžio 29 d.

priėmė Lietuvos Respublikos Europos bendrovių įstatymą Nr. IX-2199, kuris sureglamentavo juridinių asmenų, kurių teisinė forma yra Europos bendrovė, buveinės perkėlimą, steigimą, valdymą ir pertvarkymą. Užtikrinant Europos Sąjungos Tarybos reglamento dėl Europos kooperatinės bendrovės (SCE) statuto taikymą, Lietuvos Respublikos Seimas 2006 m. birželio 15 d. priėmė Lietuvos Respublikos Europos kooperatinių bendrovių įstatymą Nr. X-696, kuris sureglamentavo juridinių asmenų, kurių teisinė forma yra Europos kooperatinė bendrovė, steigimą, valdymą, pertvarkymą ir buveinės perkėlimą.

Todėl pasirinktu nacionaliniu reguliavimo modeliu teisės aktuose nustatoma naujos teisinės formos juridinių asmenų steigimui būtinų pažymų išdavimo tvarka, Europos politinių partijų ir Europos politinių fondų registre įregistruotų Europos politinių partijų ir Europos politinių fondų duomenų įtraukimo į Juridinių asmenų registrą sąlygos, Europos politinių partijų ir Europos politinių fondų likvidavimo procedūra, taip pat valdžios institucijoms priskiriamos naujos funkcijos.

Parengtu *Europos politinių partijų ir fondų įstatymo projektu* reglamentuojamas juridinių asmenų, kurių teisinė forma yra Europos politinė partija arba Europos politinis fondas, steigimas ir likvidavimas, kiek tai leidžia Reglamentas ir kiek kitaip nenumatyta Reglamente. Europos politinių partijų ir fondų įstatymo projekte siūloma numatyti, kad Teisingumo ministerija yra institucija, kuri išduoda pažymą, kad steigama Europos politinė partija ar Europos politinis fondas ir jų statusas atitinka Lietuvos Respublikos teisės normas. Europos politinių partijų ir fondų įstatymo projekte taip pat numatyta, kad Europos politinių partijų ir Europos politinių fondų registre įregistruotos Europos politinės partijos ir Europos politiniai fondai, kurių buveinė yra Lietuvos Respublikos teritorijoje, turi būti registruojamos Juridinių asmenų registre. Po Europos politinių partijų ir fondų institucijos sprendimo paskelbimo užregistruoti Europos politinę partiją ar Europos politinį fondą Europos politinių partijų ir Europos politinių fondų registre, Europos politinė partija arba Europos politinis fondas per 30 dienų nuo sprendimo paskelbimo dienos Teisingumo ministerijai pateikia standartinės formos registro išrašą. Teisingumo ministerija per 30 dienų nuo duomenų ir dokumentų gavimo dienos patvirtina Europos politinių partijų ir Europos politinių fondų Juridinių asmenų registrui pateikiamų duomenų tikrumą ir dokumentų atitikimą Lietuvos Respublikos teisės aktų reikalavimams ir surašo išvadą.

Reglamente yra įtvirtinta, kad, reikalaujant valstybei narei, kurioje yra Europos politinės partijos ir Europos politinio fondo būstinė, Europos politinių partijų ir fondų institucija sprendimą užregistruoti Europos politinę partiją arba Europos politinį fondą *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje* paskelbia tik pasikonsultavusi su ta valstybe nare. Europos politinių partijų ir fondų įstatymo projekte siūloma šia galimybe pasinaudoti ir numatyti, kad, prieš paskelbiant Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje sprendimą užregistruoti arba išbraukti iš registro Europos politinę partiją ar Europos politinį fondą, kurių buveinė yra Lietuvos Respublikoje, Teisingumo ministerija turi konsultuoti Europos Sąjungos institucijas.

Europos politinių partijų ir fondų įstatymo projekte taip pat numatyta, kad Europos politinė partija arba Europos politinis fondas į Lietuvos Respublikoje veikiančią juridinį asmenį negali būti pertvarkomi, todėl likviduojami. Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 1.3 straipsnio 3 dalis leidžia įstatymuose, perkeliančiuose ir įgyvendinančiuose Europos Sąjungos teisės aktus, numatyti kitokias nei Lietuvos Respublikos civiliniams kodekse įtvirtintas nuostatas. Todėl Europos politinių partijų ir fondų įstatymo projekte yra numatyta, kad Europos politinės partijos ir (ar) Europos politinio fondo išbraukimas iš Europos politinių partijų ir Europos politinių fondų registro yra minėtų juridinių asmenų likvidavimo pagrindas. Po Europos politinių partijų ir fondų institucijos paskelbto sprendimo įsigaliojimo išbraukti Europos politinę partiją arba Europos politinį fondą iš Europos politinių partijų

ir Europos politinių fondų registro, Europos politinės partijos ar Europos politinio fondo likvidatorius per 30 dienų nuo Europos politinių partijų ir fondų institucijos sprendimo įsigaliojimo dienos Teisingumo ministerijai turi pateikti standartinės formos registro išrašą bei viešą paskelbimo faktą ir pranešimą visiems kreditoriams patvirtinančius dokumentus. Projekte numatyta, kad Europos politinė partija ar Europos politinis fondas nuo Juridinių asmenų registre statuso įregistravimo dienos įgyja likviduojamos Europos politinės partijos ar Europos politinio fondo teisinį statusą.

Tuo pačiu Europos politinių partijų ir fondų įstatymo projekte siūloma pasinaudoti valstybei narei suteikiama galimybe Europos politinių partijų ir fondų institucijai pateikti išsamų ir pagrįstą prašymą nutraukti Europos politinės partijos ar Europos politinio fondo, kurių buveinė yra Lietuvos Respublikoje, registraciją, jeigu jų veikla prieštarauja Lietuvos Respublikos teisės aktams. Tuo atveju, kai Europos politinė partija ar Europos politinis fondas nesilaikys Lietuvos Respublikos teisės aktų, pagal Teisingumo ministerijos prašymą, institucija, registruojanti Europos politines partijas ir Europos politinius fondus, turės priimti sprendimą taikyti Reglamente nustatytas procedūras arba išbraukti Europos politinę partiją ir Europos politinį fondą iš registro.

Vyriausiosios rinkimų komisijos įstatymo projekte siūloma nustatyti, kad Lietuvos Respublikos vyriausioji rinkimų komisija yra paskiriama nacionaliniu informacijos centru ir užtikrina informacijos keitimąsi dėl klausimų, susijusių su Europos politinių partijų ir Europos politinių fondų finansavimo nuostatomis, kontrole ir sankcijomis, taip pat jai turi būti teikiamos Europos politinių partijų ir Europos politinių fondų metinės finansinės ataskaitos ir kiti dokumentai, numatyti Reglamente.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai (jeigu rengiant įstatymų projektus toks vertinimas turi būti atliktas ir jo rezultatai nepateikiami atskiru dokumentu), galimos neigiamos priimtų įstatymų pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta

Priėmus įstatymų projektus, neigiamų pasekmių nenumatoma. Bus įgyvendinamos Reglamento nuostatos Lietuvos Respublikoje ir Europos politinės partijos ir su jomis susiję Europos politiniai fondai galės tapti matomesniais ir aktyvesniais Europos Sąjungos daugiapakopės politinės sistemos veikėjais.

Įstatymų projektais siūlomi reguliuoti teisiniai santykiai neturės esminės įtakos ir neigiamų pasekmių *ekonomikai, socialinei aplinkai, viešajam administravimui, teisei sistemai, administracinei naštai*.

6. Galima priimtų įstatymų įtaka kriminogeninei situacijai, korupcijai

Įstatymų projektai neturės įtakos kriminogeninei situacijai ir korupcijai.

7. Galima priimtų įstatymų įtaka verslo sąlygoms ir jo plėtrai

Įstatymų projektų įgyvendinimas nesusijęs su verslo sąlygomis ir jo plėtra.

8. Įstatymų inkorporavimas į teisinę sistemą, teisės aktai, kuriuos būtina priimti, galiojantys teisės aktai, kuriuos reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios

Priėmus įstatymų projektus galiojančių teisės aktų keisti ar panaikinti nereikės.

9. Įstatymų projektų atitiktis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimams, įstatymų projektų sąvokų ir jas įvardijančių terminų

įvertinimas Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka

Įstatymų projektai parengti laikantis Valstybinės kalbos ir Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų ir atitinka bendrines lietuvių kalbos normas. Įstatymų projektuose naujų sąvokų nėra.

10. Įstatymų projektų atitikimas Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatomis ir Europos Sąjungos teisei

Įstatymų projektai atitinka Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus.

Įstatymų projektai užtikrina 2014 m. spalio 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB, Euratomas) Nr. 1141/2014 dėl Europos politinių partijų ir Europos politinių fondų statuto ir finansavimo, taikymą.

11. Įstatymams įgyvendinti reikalingi įgyvendinamieji teisės aktai, šių teisės aktų rengėjai ir parengimo terminai

1. Lietuvos Respublikos Vyriausybė iki 2019 m. kovo 31 d. turi patvirtinti pažymos, kuria patvirtinama, kad pareiškėjas ir jo statusas atitinka Lietuvos Respublikos teisės aktų reikalavimus, išdavimo tvarką.

2. Lietuvos Respublikos Vyriausybė iki 2019 m. kovo 31 d. turi priimti Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos nuostatų, patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1998 m. liepos 9 d. nutarimu Nr. 851, pakeitimus.

3. Lietuvos Respublikos Vyriausybė iki 2019 m. kovo 31 d. turi priimti Juridinių asmenų registro nuostatų, patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. lapkričio 12 d. nutarimu Nr. 1407, pakeitimus.

12. Valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšos, kurių prireiks įstatymams įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais)

Įstatymų įgyvendinimas valstybės biudžeto lėšų nepareikalaus.

13. Įstatymų projektų rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados

Įstatymų projektų rengimo metu specialistų vertinimų ir išvadų nebuvo gauta.

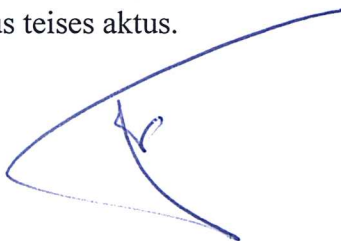
14. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiems projektams įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas bei sritis

Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiems įstatymų projektams įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant reikšminius žodžius pagal Europos žodyną Eurovoc: „*Europos politinė partija*“, „*Europos politinis fondas*“, „*likvidavimas*“.

15. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai

Siūloma nustatyti, kad įstatymai įsigaliotų 2019 m. balandžio 1 d., kadangi iki jų įsigaliojimo Lietuvos Respublikos Vyriausybė ir jos įgaliota institucija įstatymų įgyvendinimui turės parengti ir nustatyta tvarka patvirtinti poįstatyminius teisės aktus.

Teisingumo ministras

Elvinas Jankevičius